

Delaktighet, socialt klimat och lärande i skolan

Projektets bakgrund

Socialt klimat och lärande

Programmet grundar sig på teorier om processer mellan människan och dess sociala miljö i lärande situationer. Miljöer som upplevs av eleverna som bekräftande, positiva och tillfredsställande är relaterade till högre elevresultat.

Elevernas lärande påverkas av lärarnas förmedlade förväntningar. Positiva förväntningar är relaterade till en optimal utveckling av potentialer, medan de elever som möts av låga förväntningar presterar under sin potential och får en sämre självbild.

Lärarnas självförtroende och förmåga att kommunicera med eleverna är också viktiga faktorer, särskilt för ungdomar från familjer utan studietraditioner.

Skolprocesser, skolans sociala klimat och organisation har en stor betydelse för att öka välbefinnande samt förebygga psykisk ohälsa och även våld, missbruk och annat anti-socialt beteende.

Dessa samband är inte enbart ett sammanträffande, utan speglar ett reellt kausalt samband. Deras effekter är beständiga eftersom de introducerar ungdomarna på olika livsbanor: de omedelbara effekterna av skolklimat bidrar därmed till att öppna eller stänga möjligheter i framtiden.

Delaktighet och lärande

Begreppet delaktighet har studerats i forskning relaterad till funktionshinder och definieras som relaterat till graden av interaktion med miljön, men också till upplevelsen av tillhörighet och autonomi.

Alla elever som kan uppfattas som tillhörande en minoritet kan uppleva en utäknad utanförskap i en organisation som utgår från majoriteten, normen eller genomsnittet. Tematiken av inkludering innebär en målsättning om en skolmiljö som kan bemöta och välkomna alla elever, garanterar deras delaktighet och rätten till en god utbildning.

Den svenska grundskolan har haft målsättningen att bli mindre segregering. Under de senare åren har förekomsten av differentierade grupper dock ökat igen i många kommuner, och andelen elever i särskolan har ökat dramatiskt. Den nya differentieringen skapas när de ekonomiska målsättningarna och dess principer och värderingar tillåts dominera över humanistiska värderingar och målsättningar.

Specialpedagogiska institutionen

I en organisation som sätter de pedagogiska visionerna åt sidan, är besatt av ekonomi och mätbara resultat och där eleverna sorteras alltmer, är det troligt att det sociala klimatet för elever och lärare blir sämre. Arbetet med skolans pedagogiska målsättningar och värderingar är centralt för att skapa inkluderande skolor, skolor som kan möta olikheter utan att segregera.

Målsättningar och värderingar

Utbildningssystemets arbete för att uppnå viktiga sociala målsättningar är viktigt men kan upplevas som svårare för skolans personal att strukturera. Större grupper av barn och ungdomar uppvisar problem relaterade till psykisk ohälsa, samtidigt som många elever lämnar skolan med skadat självförtroende.

Det är av stor vikt att hitta metoder som kan stödja skolorna i strävan att skapa hälsosamma sociala miljöer, där barn och ungdomar utvecklar en positiv identitet och upplever tillhörighet. Demokratins innebörd måste läras av varje generation om och om igen genom att vara delaktig i sociala miljöer som är utformade efter demokratiska principer. Demokratiska värderingar i skolan visar sig bland annat i behandlingen av elever som riskerar att missgynnas.

Det är viktigt att skolan utvecklar icke-diskriminerande och rättvisa strategier som förebygger skolmisslyckanden och inte förstärker effekter av elevernas bakgrund. Den teoretiska modellen över skolklimat och värderingar i denna studie är ett originellt bidrag som bygger på beprövade teorier och har utvecklats utifrån de specifika erfarenheterna av svenska elever. Genom denna studie vill vi pröva den på fältet, för att se om den kan användas även för att stödja en utveckling av verksamheten.

För mer information

Mara Westling Allodi
Specialpedagogiska institutionen
Stockholms universitet
Tfn: 08-12 07 64 78
E-post: Mara.Allodi@specped.su.se